

5/1/1961 TARİH VE 222 SAYILI İLKÖĞRETİM VE EĞİTİM KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİNE YÖNELİK BASINDA YER ALAN GÖRÜŞLERİN İNCELENMESİ

Cumhur GÜNKÖR¹

Cennet GÖLOĞLU DEMİR²

Atıf/©: Günkör, Cümhur ve Göloğlu Demir, Cennet (2017). 5/1/1961 Tarih ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine Yönelik Basında Yer Alan Görüşlerin İncelenmesi, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 10, Sayı 2, Aralık 2017, ss.1425-1452

Özet: Bu araştırmanın amacı, kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen, İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine ilişkin üniversitelerin, köşe yazarlarının ve sendikaların görüşlerini incelemektir. Araştırma, nitel araştırma türünde olup veriler doküman incelenmesi yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmanın evrenini ilgili köşe yazıları, eğitim sendikaları ve üniversitelerin beyan ettiği görüşler oluşturmaktadır. İlgili kanun değişikliğine ilişkin basında yer alan görüşlerden çok sayıda kod çıkarılarak bunlar araştırmacı tarafından belirlenen kategorilerde toplanmış ve yorumlanmıştır. Sonuç olarak, ilgili değişikliğin gerekli hazırlık, uzlaşma ve paylaşımlar yapılmadan yürürlüğe geçtiği ve ilerde yaygın sorunlara sebep olacağı anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, İlköğretim, Zorunlu Eğitim, Öğretim, Yaygın Eğitim.

Exploration of the Opinions in the Press for the Amendment of the Primary School and Education Law of 5/1/1961 Date and 222 Number

Citation/©: Günkör, Cumhuriyet ve Göloğlu Demir, Cennet (2017). Exploration of the Opinions in the Press for the Amendment of the Primary School and Education Law of 5/1/1961 Date and 222 Number, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year 10, Issue 2, December 2017, pp.1425-1452

Abstract: The aim of this study is to analyze the opinions of columnists, universities and unions about Law Proposal for the Amendment of the Law on Primary Education and Some Laws, publicly known as 4+4+4. The research is in the form of qualitative research and data are collected through the method of document review. The universe of the research constitutes the relevant corner writings, educational unions and university views. A large number of codes were extracted from the comments on the related law changes and these codes were collected and interpreted in the categories determined by the researcher. As a result, it is understood that the relevant changes have taken place without the necessary preparation, consensus and sharing, and will lead to widespread problems in the future.

Keywords: Education, Primary Education, Compulsory Education, Training, Mass Education.

I. GİRİŞ

Bir ülkede, demokrasinin güçlenmesinde, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılmasında, toplumsal gelişmenin ve ekonomik büyümenin gerçekleşebilmesinde nüfusun eğitim düzeyi belirleyicidir. Ülkemizde bugüne kadar eğitim alanında yenileşme ve gelişme amacıyla ilköğretimin zorunluluğu ve süresi konusunda çeşitli adımlar atılmıştır. Bu adımlara geçmeden önce zorunlu eğitim, temel ve ilköğretim kavramlarının açıklanması tarihsel sürecin daha iyi anlaşılması açısından yerinde olacaktır.

Zorunlu eğitim, örgün eğitimin en fazla önem verilen bölümünü ifade eder. Bireyin, belli bir çağda belli bir sürede eğitim almasını ön görür. Temel eğitim ise, hangi yaşta olursa olsun bireyin, örgün ve yaygın eğitim sistemi içinde belli bir düzeyde ve nitelikte eğitim görmesini öngörür. İlköğretim; eğitim kurumlarının, ilk, orta ve yüksek şeklinde basamaklara ayrıldığı ülkelerde, okul sistemi yapısını belirlemek için kullanılan bir kavramdır (Güven, 2012).

Tarihsel süreci içinde ilköğretimin zorunlu olmasına ilişkin ilk düzenleme II. Mahmut tarafından çıkarılan bir fermanla yapılmış, ancak, bu zorunluluk uzun süre uygulanamamıştır. 1847 yılında yayınlanan bir talimatla 4 yıl sıbyan mektepleri ve 2 yıl rüşdiye olmak üzere toplam 6 yıllık zorunlu eğitim getirilmiştir (4+2). 1869'da çıkarılan Maarif-i Umumiye Nizamnamesi (Genel

Eğitim Tüzüğü) ilköğretimin tüm yurda yayılma zorunluluğunu dile getirmişse de bu tüzüğün gerektirdiği uygulamalar gerçekleştirilememiştir (İlköğretim zorunluluğuna uymayanların para ile cezalandırılması). 1913 yılında yürürlüğe giren Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-u Muvakkat (Geçici İlköğretim Yasası) ilköğretimin zorunlu ve parasız olmasını öngörmüş, ilkokul ve ortaokullar birleştirilerek öğrenim süresi 2+2+2 şeklinde üç devreye ayrılarak 6 yıl olarak belirlemiştir (Akyüz, 2006). Ancak Cumhuriyet dönemine gelindiğinde, 1924'te toplanan II. Heyeti İlmiye kararıyla bu süre 5 yıla indirilmiştir (TTKB, 2012).

Türkiye'de sekiz yıllık zorunlu eğitim ilk defa 3. Milli Eğitim Şurası'nda tartışılmış, ama 1961 yılına kadar herhangi bir uygulama söz konusu olmamıştır. 1961 yılında çıkarılan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, ilköğretim için ayrı olarak çıkarılan ilk yasa olması bakımından önemlidir. Bu yasa, zorunlu öğrenim süresini 7-14 yaşları arasını kapsayarak 8 yıla çıkarmıştır (5+3). Yasa, bu öğrenimin beş yılının ilkokulda, geri kalan üç yılının da tamamlayıcı kurs ve sınıflarda görülmesi zorunluluğunu getirmiştir. Yasa, aynı anda ilköğretimi ise "temel eğitim" olarak nitelendirmiştir. Yasanın getirdiği bu zorunlu öğrenimin ilkokul kısmı uygulanmış, ama üç yıllık kısmı bölge okulları dışında uygulanamamıştır (Başaran, 1994). Daha sonra Türk eğitim sistemini bir bütünlük içinde ele alan 14 Haziran 1973 tarih 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda sekiz yıllık zorunlu eğitim (5+3) yasallaşmış ve 1981-1982'de deneme halinde başlamışsa da, 1960'lı yıllarda olduğu gibi bazı okullar dışında uygulanma imkânı bulmamıştır (Akyüz, 2006).

1973 yılından 1997 yılına kadar ülkemizde zorunlu eğitimin süresinin artırılmasına yönelik uzun vadeli ve sistemli bir çalışma yapılmamıştır. 1997 yılında uluslararası ve iç politikalarındaki gelişmeler sonucu sekiz yıllık zorunlu eğitim gündeme gelmiş ve aniden plansız bir şekilde 18.08.1997 tarihinde 4306 sayılı yasayla sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmiştir (Kıran, 2000). Bu eğitim 6-14 yaş arasındaki öğrencilerin eğitim ve öğrenim sürecini kapsamaktadır. Bu yasa ile 5 yıllık ilkokul ve 3 yıllık ortaokul eğitimi birleştirilerek sekiz yıllık kesintisiz bir ilköğretim sürecinin yasallaşması sağlanmıştır. Sekiz yıllık eğitimin yasallaşmasında "kesintisiz" ifadesinin kullanılması bazı kesimlerce ortaokul ve lise düzeyinde din ağırlıklı eğitim veren İmam Hatip Okulları'nı etkisiz hale getirmek olarak nitelendirilmiştir. Çünkü bu yıllarda İmam Hatip Okulları'nın sayısı hızla artmakla birlikte bu okulların din adamı yetiştiren okullar olmaktan çıktıkları ifade edilmektedir. Diğer taraftan tüm dünyada temel eğitimin süresinin

arttırılması doğrultusunda yapılan tartışmalar ışığında Türkiye’de de toplumsal gelişmelerin gereksinim duyduğu temel eğitimin sekiz yılda verilebileceği savunulmuştur (Çınar vd, 2007).

1973 yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz eğitim söz konusunu olmasına rağmen 1997 yılında ani bir şekilde uygulamaya geçilmesi beraberinde hızlı bir şekilde çözülmesi gereken sorunlar doğurmuştur. Bunlardan bazılarını; finansman sorunu, derslik sorunu, öğretmen sorunu, yönetici sorunu, program sorunu, ders kitapları sorunu, rehberlik sorunu, birleştirilmiş sınıflar sorunu, geriye dönüş tehlikesi sorunu, can güvenliği ve eğitim-öğretim şeklinde ifade etmek mümkündür (Erçelebi, 2000).

Görüldüğü gibi bu sorunların büyük kısmı günümüzde de hala tartışılmaktadır ki tam olarak çözülmeyen bu sorunlar eğitimin niteliğini olumsuz etkilemektedir. Eğitim sistemimizin, eğitimin kalitesini etkileyen ve çözülmesi gereken sorunları varken 2012 yılı itibariyle yeni bir kanun teklifi gündeme gelmiştir. 4+4+4 olarak kamuoyunda bilinen ve 20 Şubat 2012 tarihinde sunulan kanun teklifi 30 Mart 2012 tarihinde kanunlaşmıştır. Kırk gün gibi kısa bir sürede karara varılan ve eğitim sistemimizi şekillendiren kanun teklifinin maddeleri aşağıdaki gibidir:

5/1/1961 Tarihli ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile:

“Sekiz yıl kesintisiz eğitim verilen ilköğretim okulları, birinci kademe ve ikinci kademe olarak ikiye ayrılması ve imkan ve koşullara göre de bu kademelerdeki öğrencilerin farklı binalarda eğitim görmeleri, Ortaöğretim kurumlarının ilköğretim kurumlarından sonra dört yıllık zorunlu öğrenim veren kurumlar olması, 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamasının başlangıç tarihinin Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesi, Uygulamanın ilköğretim kurumlarının 5, 6, 7 ve 8 inci sınıflarında eğitim görenleri etkilememesi, Mecburi ilköğretim çağı 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ, çocuğun 6 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda bitmesi, Birinci kademenin ve ikinci kademenin son ders yılında devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda

tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılması,

İlköğretim birinci kademe sonrasında hangi programların açık öğretimle ilişkilendirileceği ve zorunlu eğitim kapsamına alınacağına Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmesi,

Çırak olabilmek için gerekli olan 14 yaş şartının 10 yaşına indirilmesi;

İl özel idarelerince Ortaöğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanması,

Yükseköğretime girişte merkezi sınav uygulamasının devam etmesiyle birlikte giriş puanının hesaplanmasında yeni bir katsayı düzenlemesi”

maddeleri teklif edilmiştir (TBMM, 2012).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen, İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne ilişkin üniversitelerin, köşe yazarlarının ve sendikaların görüşlerini bilimsel bir bakış açısıyla ele alıp incelemektir. Söz konusu üniversite, sendika ve köşe yazarları yöntem kısmında belirtilmiştir.

II. YÖNTEM

Araştırma, nitel araştırma türünde olup veriler doküman incelenmesi yöntemi ile toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Elde edilen verilerin analizinde “içerik analizi” yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın evrenini ilgili köşe yazıları, eğitim sendikaları ve üniversite görüşleri oluşturmaktadır.

20/02/2012 (Kanun teklifinin tarihi) ile 11/03/2012 (Komisyon görüşmelerinin son günü) tarihleri arasında 11 gazeteden bir köşe yazarı olacak şekilde seçim yapılmıştır. Birden fazla yazısı olan köşe yazarlarının görüşleri tek bir makale gibi ele alınmıştır. Çalışma, köşe yazarlarının yazıları, eğitim sendikalarının ve üniversitelerin internet sitelerinde kamuoyu ile paylaşılan görüşler ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmaya kaynak teşkil eden: Üniversiteler; Ankara Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Ortadoğu Teknik Üniversitesi'dir. Köşe yazarları; Akşam, Cumhuriyet, Haber Türk, Hürriyet, Milliyet, Radikal, Sabah, Türkiye ve Vatan gazetelerinin köşe yazarlarından, Abbas Güçlü, Altan Öymen, Bilal Çetin, Fuat Bol, Orhan Bursalı, Pervin Kaplan, Sedat Ergin ve Turgay Polat'tır. Sendikalar: Anadolu Eğitim Sendikası, Eğitim Bir Sen, Eğitim Hak Sen, Eğitim İş, Eğitim Sen ve Özgür Eğitim Sendikası'dır.

III. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel yöntem ve teknikler kullanılarak yapılan analizleri sonucunda elde edilen bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar sunulmuştur.

3.1. İlköğretime Başlama Yaşı Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1: İlköğretime Başlama Yaşı Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. İlköğretime başlama yaşı öne alınmamalıdır.	8
2. İlköğretime başlama yaşının öne çekilmesi okul öncesi eğitim programını tehlikeye sokacaktır.	1
3. Okula 1 yıl erken başlanmasından dolayı müfredatı değiştirmek, 1. Sınıf becerilerinin kazanılmasını bir yıl erteleyecektir.	1
4. 1.sınıfa başlama yaşının 7 yaşından 6 yaşına çekilmesiyle fazladan 2.5 milyon daha öğrenci ilkokula başlayacak, bu öğrencilere derslik bulunamayacaktır.	1
5. Okula başlama yaşını bir yıl aşağı çekerek(çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın Eylül ayı sonu) fiili olarak okul öncesi eğitimi de zorunlu hale getirmektedir.	1
6. 3. maddeye ilişkin değişiklikte, mecburi ilköğretim çağının başlangıcının yıl yerine "ay" olarak ifade edildiği bir hükmün önerilmesi daha uygun olacaktır.	1

Yukarıda verilen "İlköğretime Başlama Yaşı"na yönelik kodlar incelendiğinde; ilköğretime başlama yaşı öne alındığı takdirde ortaya çıkacak problemler ve bu konuya yönelik öneriler görülmektedir. İlköğretime başlama yaşının öne alınmaması; gelişimsel açıdan uygun olmadığı, eğitim felsefesine ve çocuk psikolojisini aykırı olduğu vurgulanarak dile getirilmiştir.

İlköğretime başlama yaşını gelişimsel açıdan değerlendirmek istenildiğinde “okul olgunluğu” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bir çocuğun okula başlamadan önce gerekli olgunluğa erişmiş olması beklenmektedir. Okul olgunluğu genel olarak çocuğun zihinsel, sosyal, bedensel ve duygusal anlamda ilköğretimin gerekliliklerini karşılamaya hazır olmasıdır (Başaran, 1996; Oktay, 2000). Bu sebeple öğrencilere okula başlamadan önce olgunluk testlerinin uygulanması gerekmektedir. Ülkemizde okul öncesi eğitimin yeteri kadar yaygınlaşmadığı göz önüne alındığında öğrencilerin okul olgunluğunun belirlenmesi önem arz etmektedir.

Bununla birlikte Avrupa ülkelerindeki duruma bakıldığında; çocukların zorunlu ilköğretime kabul edilme hususunun belirlenmesinde yaş ve olgunluk ölçütlerinin etkili olduğu görülmektedir. Çocukların okula kaydolması gereken yaş ülkeler arasında farklılık gösterse de, tüm ülkeler için geçerli olduğundan yaş bu ölçütler arasında daha yaygın olanıdır. Birçok ülkede çocukların küçük yaşta ilköğretime başlaması mümkündür. Bazı ülkelerde ise zorunlu ilköğretime başlayıp başlamamaları gerektiğine karar verilirken çocukların olgunluğu dikkate alınmaktadır. Ülkelerin çoğunda çocukların ‘okul olgunluğu’ sadece veliler zorunlu eğitim yaşından önce çocuklarını ilkokula kaydettirmek istediğinde göz önünde bulundurulmaktadır. Bunun aksine, Danimarka, Almanya, Avusturya, tüm yeni Üye Devletler (Estonya hariç) ve Liechtenstein’ da olgunluk tüm çocukların zorunlu ilköğretime kabulü için göz önünde bulundurulan ek bir kriterdir. Farklı ülkelerde çocukların olgunluğunu değerlendirmek için tıbbi ve psikolojik muayeneler, yetenek testleri, eğitim ekibinin ve/veya potansiyel öğretmenin görüşü, başöğretmen ve velilerin görüşü gibi farklı işlemler kullanılmaktadır (Eurydice, 2005). Bu bağlamda, okula başlama yaşının sadece takvim yaşıyla bağlantı olmadığı asıl olanın okula hazırbulunmuşluk olduğu dikkat çekmektedir.

MEB ve UNICEF’in (2011) birlikte yaptığı “ilköğretime zamanında kaydolmama nedenlerinin” araştırıldığı çalışmanın bulgularından bazıları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 2: Geç Kayıt Olma Nedenleri

Madde (n=843)	Frekans	Oran
1. Geçen yıl okula gitmek için çocuğun yaşının küçük olduğunu düşündük.	319	37,8
2. Geçen yıl maddi imkânlarımız çocuğumuzu okula göndermek için yetersizdi.	234	27,3
3. Okul yönetimi yaşı küçük diyerek kayıt yapmadı.	137	16,3
4. Çocuğun fiziken zayıf, çelimsiz ve yeterli gelişmemiş olması nedeniyle ezilir diye düşündük.	82	9,7
5. Çocuk geçen yıl okula gitmek istemedi.	48	5,7
6. Okul uzak olduğu için gönderemedik.	27	3,2
7. Okul yönetimi çelimsiz olduğunu söyleyip kayıt yapmadı.	27	3,2
8. Öğretmenler sınıflar kalabalık olduğu için almaları	12	1,4
9. Geçen yıl kayıttı ettirdik ama çeşitli nedenlerle gidemedi	12	1,4
10. Geçen yıl okula gidip gelme (ulaşım) imkânları kısıtlıydı	11	1,3
11. Geçen yıl kaydettirmeye götürdüğümüzde okul yönetimi çocuğun çelimsiz ve zayıf olduğunu söyleyerek anaokuluna kaydettirmemizi söyledi.	11	1,3
12. Geçen yıl ailece mevsimlik çalışmak için başka bir yere göçmüştük	10	1,2
13. Kimliği olmadığı için kaydettiremedik.	10	1,2
14. Diğer	62	7,0
Toplam	1.002	100

Kaynak: MEB ve UNICEF (2011)

Tablo incelendiğinde; çocuklarını okula geç kaydettiren ebeveynlerin %37,8'ini (n=843) çocuklarının kanunen okula kayıt yılında yani 72 ayını doldurmasına rağmen çocuklarının “okula gitmek için henüz küçük olduklarını düşünmeleri” en önde gelen sebep olduğu anlaşılmıştır. Aynı çalışmada çocuğun okula kayıt ettirilmesinde yaşının küçük olması ile ilgili ebeveyn algılarının gerçek yaştan daha belirleyici olduğu görülmüştür. Tabloda görülen birçok maddede okul olgunluğu kavramıyla ilişkilidir (çocuğun çelimsiz olması, okula gitmek istememesi vb.). Bu çalışmayı dikkate aldığımızda okula başlama yaşının öne çekilmesi, okul olgunluğuna erişip erişmediği tespit edilmemiş çocukların da okula başlaması anlamına gelecektir.

Ayrıca, Tablo 1’de 5 numaralı kodda belirtildiği şekilde, okula başlama yaşının bir yıl öne çekilmesiyle okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirileceği düşünülecek olursa, bu durumda, 1. sınıfta okul öncesi eğitim verilmesi anlamına gelir ve 4 yıl olarak belirtilen birinci kademe 3 yıla indirilmiş olacaktır.

İlköğretime başlama yaşına yönelik bir başka durum eğitim tarihimizde yer almaktadır. 18 Haziran 1983 yılında yapılan yasa ile 1983-1984 yılı Eylül ayında 5 yaşını (60 ay) doldurmuş çocuklar 1. sınıfa kaydedilmiştir. Bu karar, hiçbir hazırlık yapılmadan uygulanmaya konmuştur ve kısa bir süre sonra uygulamadan kaldırılmıştır (Gürkan, 1987). Daha önce yeterli hazırlıklar yapılmadan yapılan ve başarısız olunan bir uygulamanın 28 yıl sonra tekrar hazırlıksızca uygulanmaya çalışılması, eğitim tarihimize ve eğitim deneyimlerimize yeteri kadar önem verilmediğinin bir göstergesidir.

3.2. Okul Öncesi Eğitim Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3: Okul Öncesi Eğitim Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. Okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınmalıdır.	12
2. Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak için yapılan çalışmalar ihmal edilmiştir.	4
3. Yasa teklifinde fiziki alt yapının yetersiz olması gerekçesiyle okul öncesinin kapsam dışı bırakılması büyük bir hatadır.	1
4. Okul öncesinin zorunlu olmasından vazgeçmek yerine çözüm üretmek gerekir.	1

“Okul Öncesi Eğitim” kategorisine yönelik kodlar incelendiğinde okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Hem 17. hem de 18. Milli Eğitim Şura kararlarında okul öncesi eğitimin zorunlu olması gerektiği belirtilmesine rağmen okul öncesi eğitim kanun teklifinde zorunlu olarak yer almamaktadır. Bu durum okul öncesi eğitimin önemini yeteri kadar anlaşılmadığını göstermektedir. Okul öncesi eğitimi alan ve almayan altı yaş çocuklarını okul olgunluğu düzeyleri arasında farklılık bulunup bulunmadığının araştırıldığı bir çalışmanın sonucunda okul öncesi eğitimi alan çocukların okul olgunluğu puanlarının, okul öncesi eğitimi almayan çocukların okul olgunluğu puanlarından daha yüksek olduğunun saptanması okul öncesi eğitimin önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktadır

(Yazıcı, 2002). Bu bağlamda sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıkları da dikkate aldığımızda çocukların okul olgunluğunda belli bir standardı yakalamaları için okul öncesi eğitim gerekliliği bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Bununla birlikte ikinci kodda da belirtildiği üzere, okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak ve niteliğini artırmak amacıyla birçok proje yürütülmektedir. Bu projeler Milli Eğitim Bakanlığı ya da Temel Eğitim Genel Müdürlüğü ile farklı kurum ve kuruluşlar ile birlikte yürütülmektedir(MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2011). Yürütülen projelerden bazıları: Okul Öncesi Veli-Çocuk Eğitim Programı Projesi, Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi Projesi, Yaz Okulları Projesi, İlk Adım Projesi, Ev Okulum Projesi, Gezici Sınıf Projesi, Mobil Anaokulu Projesi, Sende Oyun Oyna Projesi, Hiçbir Çocuk Geride Kalmasın Projesi'dir.

Okul öncesi eğitimin yaygınlaşması için yürütülen bu çalışmaların etkililiğinin artırılması açısından, bu eğitimin zorunlu eğitim kapsamında yer alması gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının çalışmaları ile yapılan bu teklif çelişkili bir durum ortaya çıkarmaktadır.

“İlköğretime Başlama Yaşı” ve “Okul Öncesi Eğitim” kategorilerini birlikte ele aldığımızda, MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı'nın Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi Raporu'nda, ilköğretime başlama yaşının düşürülmesi başlığı altında okul öncesi eğitime yer vermesi, ilköğretim birinci kademenin 3 yıla düşürülmesi (1. sınıfın anasınıflı olarak işlev yapması) düşüncesini onaylar niteliktedir (MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2011). MEB, 2012-2013 eğitim öğretim yılı için 81 ilde zorunlu okul öncesi eğitim için pilot uygulama yapmayı planlarken, teklifte okul öncesi eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınmaması, teklifin MEB'nin planlarını dikkate almadığını göstermektedir.

3.3. Uygulamaya Geçiş Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 4'te özetlenmiştir.

Tablo 4: Uygulamaya Geçiş Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. 60 ve 72 aylık çocuklar aynı sınıfta eğitim almaları gelişimsel açıdan uygun değildir.	1
2. İlköğretime başlayan çocuk sayısı iki katına çıkacaktır ki bu durum birçok sorunlar ortaya çıkaracaktır ve eğitimin niteliği düşecektir	1
3. Farklı şekillerde uygulama yapılması, uygulama birliğini bozacağı gibi, sistemin aksamasına sebebiyet verilmesi riskini de taşımaktadır.	1
4. Önümüzdeki sonbaharda uygulamaya geçilmesi fiziki alt yapı sorunları ortaya çıkaracaktır.	1
5. Teklifin kanunlaşarak yürürlüğe gireceği tarih itibari ile ilköğretim kurumlarının 5.6.7 ve 8. sınıflarında da uygulanması yerinde olacaktır.	1
6. Zorunlu ortaöğretim için tanınan erteleme imkânının, altyapı eksikliğinin hissedildiği hallerde ilköğretim okulları için düşünülmemesi önemli bir eksikliklerdir.	1
7. Pilot uygulama yapılmalıdır.	1

Kanun teklifinin uygulamaya konulmasıyla birlikte ortaya çıkacak sorunlar ile öneriler “uygulamaya geçiş” kategorisi altında toplanmaktadır. “İlköğretime Başlama Yaşı” ve “Okul Öncesi Eğitim” kategorilerinde bahsettiğimiz “okul olgunluğu” kavramı burada da karşımıza çıkmaktadır. 60 ve 72 aylık çocukların aynı yıl okula başlaması, 72 aylık çocuklardan bir kısmının okul öncesi eğitim de aldığı düşünülürse okul olgunlukları arasındaki fark artacaktır. Sonuç olarak gelişimsel açıdan bu çocukların birlikte eğitim görmesi uygun olmamaktadır.

Diğer taraftan; ilköğretim için derslik başına düşen öğrenci sayısını hesapladığımızda 31,85 olarak bulunmaktadır (MEB, 2012). Milli Eğitim Bakanlığı 2010-2014 stratejik planında ise “Türkiye genelinde bölgesel farklılıklar dikkate alınarak ilköğretimde derslik başına düşen öğrenci sayısını plan dönemi sonuna kadar 30’a düşürmek” planı yer almaktadır (MEB, 2009). Bu teklifle birlikte öğrenci sayısının aniden artması stratejik planla örtüşmediği gibi, fiziki olanaklar açısından da sorunlar ortaya koyacaktır.

Araştırmacı açısından yukarıda belirtilen “teklifin kanunun yürürlüğe girdiği andan itibaren 5-8 arası sınıflar içinde uygulanması” önerisi, bu kademelerdeki öğrenciler için sakıncalı bulunmaktadır. Çünkü öğretim programları okul öncesinden başlayarak ortaöğretim sonuna kadar bir bütünlük oluşturacak şekilde hazırlanmaktadır. Bu kademedeki öğrencilerin, yeni uygulamaya göre devam etmesi programdaki bütünlüğü bozacaktır.

Ayrıca pilot uygulaması dahi yapılmadan uygulamaya konulması düşünülen bir düzenlenmenin bırakınız bütün eğitim kademelerde, pilot uygulaması yapıldıktan sonra ülke genelinde uygun kademelerde uygulanması gerekmektedir. Bu noktada Japonya yapılan Yutori Reformu'nu örnek vermek yerinde olacaktır. Japonya'da eğitim alanında yapılan bu reform 1998 yılında duyurulmuştur ve 2002 yılında uygulamaya konulmuştur (Jones, 2011).

3.4. Sınavlar Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 5'te özetlenmiştir.

Tablo 5: Sınavlar Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. İlköğretim ikinci kademesinde okul türlerinin çeşitlenmesi birinci kademedен sonra seçme ve yerleştirme sınavının yapılacağı anlamına gelmektedir.	3
2. Düzenleme ile sınav yaşı düşecek ve dershanelere gidiş oranları hızla artacaktır.	3
3. Eğitimin veliler üzerindeki maliyeti katlanarak artacaktır.	1
4. Üniversiteye giriş ve yerleştirmede katsayı adaletsizliğinin giderilmiş olması, fırsat eşitliğini ve öğrenci başarısını ön plana çıkaracak olup yerindedir.	2
5. Teklifte katsayı eşitleme düzenlemesi ve meslek liseleriyle düz liseler arasındaki katsayı farkının kaldırılmasını büyük bir memnuniyetle karşılanmaktadır.	1
6. Yükseköğretim kurumlarına giriş puanı ve ortaöğretim bitirme başarı notu gibi ayrıntularla ilgili madde, başka bir madde ile çelişmektedir.	1
7. Yükseköğretime giriş konusunda hiçbir yenilik getirmemiştir.	1
8. Çoktan seçmeli soru temelli geçiş sistemlerini ele almak ve çözümler üretmek gerekir.	1
9. YÖK'ün üniversiteye giriş ve yerleştirme konusundaki yetkisinin sınırlarının çizilmiş olması gerekirdi.	1
10. Üniversiteye girişte ve işe hazırlanmada tüm öğrencilere eşit olanaklar sağlanmalıdır.	1
11. II. Dörtten sonra liselere geçiş tekrar ele alınmalıdır.	1

“Sınavlar” kategorisi altındaki kodları incelediğimizde ilköğretim birinci kademedен sonra yapılabilecek bir sınavın olumsuz sonuçları, yükseköğretime giriş ve yerleştirmede katsayı ve ortaöğretim başarı puanı düzenlemesinin olumlu sonuçları ile bu konudaki olumlu ve olumsuz değerlendirmeler ve bunlara yönelik öneriler yer almaktadır.

İlköğretim birinci kademededen sonra öğrencilerin, ilköğretim ikinci kademeye geçerken farklı okul türlerine ayrılması muhtemel bir sınavı da beraberinde getirebilir. Bu noktadan hareketle, sınavların dershaneye olan talebi ne şekilde etkilediği ve velilere maliyeti gibi konular üzerinde durma gerekliliği duyulmaktadır.

3.5. Mesleğe Yönlendirme Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 6’da özetlenmiştir.

Tablo 6: Mesleğe Yönlendirme Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. İlk 4 yıllık zorunlu eğitim sonrasında çocukların mesleğe yönlendirilmesi doğru değildir.	11
2. Kesintili eğitim öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime yönlendirilmesi açısından olumlu sonuçlar doğurabilecektir.	4
3. Öğrencilerimiz, okul öncesi ve ilköğretim süresince ilgi ve yetenekleri doğrultusunda rehberlik ve yönlendirme eğitimi almalı ve hangi mesleğe yöneleceklerini bizzat kendileri belirlemelidir.	1
4. Mesleğe yöneltme uygulamaları, AKP’nin hedeflediği gibi “dindar nesil yetiştirme” hedefiyle değil; eğitim sisteminin laik, bilimsel ve demokratik bir temele dayandırılarak gerçekleştirilmelidir.	1
5. Erken yaşta mesleki eğilim belirlenmelidir.	1

“Mesleğe Yönlendirme” kategorisi altındaki görüşleri incelediğimizde, mesleğe yönlendirme konusundaki olumsuz değerlendirme ile yönlendirmenin olumlu sonuçlar doğuracağı görüşleri daha fazladır. Bununla birlikte 3 numaralı kod yönlendirme konusuna insan hakları açısından yaklaşırken, 4 numaralı kod, ülkenin hedefleri açısından yaklaşmaktadır.

OECD ülkelerinde öğrenciler ortalama olarak 15 yaşında farklı öğretim programları ile karşılaşılıyorlar; ancak elbette uygulamalar arasında farklılıklar bulunuyor: Finlandiya ve İspanya’da öğrenciler alt ortaöğretimin sonuna kadar aynı öğretim programına katılırken Almanya ve Avusturya’da öğrenciler 10 yaşından itibaren farklı programlara seçiliyor. Bununla birlikte, hem Almanya hem de Avusturya, öğrencilerin farklı akademik programlara daha geç yönlendirilmesi için politikalar tasarlamaktadır (ERG, 2012).

Ülkemizde mesleki yönlendirme, aslında meslek seçimi içinde bir temel oluşturmaktadır yani öğrenciler bir üst öğrenim programına geçtiklerinde,

belli iş alanlarını ya da meslekleri seçemeyecekleri anlamına da gelebilmektedir. Bu açıdan, sadece yöneltme (ya da yönlendirme) olarak konuyu ele almak ya da diğer ülkelere bakarak bir model seçmeye çalışmak yanlış olacaktır. Burada temel alınması gereken nokta “mesleki gelişim kuramlarıdır”. Teklifte önerilen ilk dörtten sonra farklı programlara öğrencilerin yönlendirildiği yaşta (10-11) çocukların mesleki gelişim açısından hangi evrede oldukları şu kriterlere göre incelenebilir (Yeşilyaprak, 2003):

- Ginzber ve arkadaşları meslek seçimi konusunu, gelişimsel bir süreç olarak almakta ve bu sürecin belirli gelişim dönemleri olduğunu belirtmektedirler. Bu kurama göre 5-11 yaş aralığı fantezi seçim dönemidir ve bu dönemde seçimler hayalidir ve gerçekleri hesaba katmaz.
- Super'in Benlik Kuramı'na göre ise, doğumdan 14 yaşına kadar olan evre büyüme evresidir ve bu dönemin başında hayali ihtiyaçlar önemli olurken sonuna doğru ilgi ve yetenekler önemli olmaya başlar.

Burada kısaca verilen bu kuramlardan yola çıkılarak, gelişimsel açıdan ilköğretimde ilk dört yılı tamamlamış çocukların mesleki eğitime ilişkin seçim yapmasının uygun olmayacağı söylenebilir.

3.6. Mesleki Eğitim Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 7'de özetlenmiştir.

Tablo 7: Mesleki Eğitim Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. Çocuk işçiliği dolaylı olarak meşru bir zemine kavuşmuş olacaktır.	4
2. Çok küçük yaşlarda mesleki eğitim daha fazla sorun açacaktır.	1
3. "4+4+4"formülü, mesleki eğitimin sürüdüğü yerden ayağa kalkması için büyük bir fırsattır.	1
4. Son dördü bitirdiklerinde bir meslek sahibi olabilecekler.	1
5. Mesleki ve teknik ortaöğretimde temel bilgi derslerinin ağırlığının artırılması, mesleki ve teknik derslerin ağırlığının azaltılması ve mesleki ve teknik derslerin ön lisans seviyesinde verilmesi eğilimi yeterince değerlendirilmemiştir.	1
6. Meslek tercihi ve meslek eğitimi temel ve genel eğitimden sonra yapılmalıdır.	2
7. Mesleki eğitimin kısaltılması ve geciktirilmesi gerekmektedir.	1

Kanun teklifinin ilköğretim birinci kademedden (ilk dört) sonra öğrencilere mesleki ve teknik eğitim veren okullara geçiş sağlamasının olumlu ve olumsuz

sonuçları ile bu teklife yönelik değerlendirmeler ve öneriler “Mesleki Eğitim” kategorisi altında toplamıştır. Kanun teklifinde çıraklık eğitim yaşının düşürülmesi ve ilk dörtten sonra mesleki ve teknik eğitime olanak verilmesi, frekansı da yüksek olan çocuk işçiliğini gündeme getirmiştir.

1994-2006 yılları arasında çalışan çocuk sayılarındaki karşılaştırmalı ve mutlak düşüşler zorunlu eğitim çağı olan 6-14 yaş grubu çocuklarda daha belirgindir. Bu yaş grubu için ekonomik faaliyetlerde çalışan 1994 ve 2006 yılları birbiriyle karşılaştırıldığında %67’lik bir azalma söz konusudur. Aynı dönemde tarımda çalışan çocuklar %75 oranında net bir düşüşle gerilemiştir. Sanayiye bakıldığında çalışan çocuk sayıları %53’lük bir oranda azalışla düşmüştür. Hizmetler sektöründe, %70’lik bir oranda düşüş gerçekleşmiştir. Bu başarılarla rağmen ticaret sektöründe bu yaş grubunda çalışan çocuk sayıları 1994’ten 1999’a azalırken, 1999’dan 2006’ya tekrar artmıştır (Çağlar, 2009). 1994 yılından 2006 yılına kadar olan bu süreçteki azalışta sekiz yıllık kesintisiz eğitimin ve Türkiye’nin 1998 yılında ILO’nun “Asgari Yaş Sözleşmesi’ni” (1973, 138 sayılı) kabul ederek istihdama kabulde asgari yaş 15 olarak belirleyerek bu konudaki çalışmaların etkili olduğu araştırmacı tarafından düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle önerilen teklifle birlikte, çocuk işliğini arttırması söz konusu olabilmektedir.

3.7. Yaygın Eğitim Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 8’de özetlenmiştir.

Tablo 8: Yaygın Eğitim Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. 4. sınıftan sonra açıköğretim ile zorunlu eğitimin yürütülmesi çocukların okula gönderilmesini olumsuz etkileyecektir.	5
2. Açıköğretim ve evde eğitim seçenekleri öğrencilerin bir bütün olarak gelişimleri için gerekli olan okul ortamından yoksun kalmalarına neden olacaktır.	4
4. Yaygın eğitim ile zorunlu eğitimin esnekleştirilmesi gerçekte zorunlu eğitimi 12 yıla çıkarmamaktadır.	1
5. İlköğretim 4’üncü sınıftan sonra öğrencilerin eğitimlerine açık öğretim yoluyla devam edebilmesine yönelik bir düzenleme yapılmasına kesinlikle karşıyız.	1
7. Teklifin yasalaşması durumunda 4. sınıftan itibaren “örgün eğitim” fiilen ortadan kalkacaktır.	1
8. Açıköğretim ve uzaktan öğretim temel eğitim çağındaki çocuklara uygulanamaz.	1

9. Zorunlu eğitim çağındaki çocuklarımız için açık öğretim, ancak, sağlık durumu müsait olmayan ve çalışmak için başka bölgelere giden geçici tarım işçisi ailelerin çocukları için uygulanabilir. 1

“Yaygın Eğitim” kategorisi altında verilen kodları incelendiğinde, ilköğretim dördüncü sınıftan sonra öğrencilere açık öğretim yoluyla öğrenimine devam etme imkanının verilmesi durumunda ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlara, değerlendirme ve önerilere yer verildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca kodlar incelendiğinde teklifin, çocukların okula gönderilmesini olumsuz yönde etkilemesi ve açıköğretimin çocukların bütünsel gelişimlerini engelleyeceği yönünde görüşler ağırlıktadır. Bununla ilgili olarak önce örgün eğitim, yaygın eğitim ve uzaktan eğitim kavramlarının incelenmesi gerekmektedir.

Örgün Eğitim: Belli bir yaş kademesindeki bireylere, milli eğitimin amaçlarına göre hazırlanmış eğitim programlarıyla okul çatısı altında düzenli olarak verilen eğitimidir (Filiz, 2003). Burada dikkat edilmesi gereken okul çatısı altında veriliyor olmasıdır. Çünkü okul sadece öğretim alanı değil, “bireyi topluma yararlı hale getirme” ilkesi doğrultusunda çocuğun çevresinden aldığı olumsuz etkileri olumluya, olumlu etkileri de pekiştirmeye yönelik faaliyetlerde bulunur (Küçükahmet, 2008).

Yaygın Eğitim: Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerden çıkmış bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte, çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim-öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümünü ifade etmektedir (MEB,2012).

Açıköğretim; uzaktan eğitim içerisinde yer almaktadır. Dolayısıyla açıköğretim uzaktan eğitimin sahip olduğu avantajlara ve sınırlılıklara sahiptir. Bu sınırlılıklardan bazıları, yukarıda belirtilen bazı görüşleri açıklayabilmek açısından önemlidir. Sınırlılıkları: Öğrencilerin sosyalleşmelerinin engellenmesi, Yardımsız ve kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan öğrencilere yeterince yardım sağlayamaması, Beceri ve tutuma yönelik davranışların gerçekleştirilmesinde yeterli olamama, Ulaşım olanaklarına ve iletişim teknolojilerine bağımlı olma şeklindedir (İşman, 2008).

Yukarıda verilen sınırlılıklar ile Milli Eğitimin Genel Amaçları birlikte düşünüldüğünde, öğrencilerin okul çatısı altında eğitim almalarının

gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır. Sonuç olarak açıköğretimi, zorunlu temel eğitimin bir alternatifi olarak ele almak yanlış olmaktadır. Ayrıca eğitimin bilincinde olmayan aileler, herhangi bir sebep olmadan çocuklarının açıköğretimden devam etmesini isteyebilir.

3.8. Okullaşma Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 9’da özetlenmiştir.

Tablo 9: Okullaşma Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. Bu düzenleme kız öğrencilerin okula gitmesi önünde büyük bir engel olacaktır.	6
2. Dezavantajlı çocukların okula devam olanakları ortadan kalkacaktır.	3
3. Öğrencilerin okula devam süresi söz konusu kademeli zorunlu eğitim uygulamasının hayata geçirilmesi ile 4 yıla inmesi kaçınılmazdır.	1
4. Okullaşma oranı azalacaktır.	1
5. Sekiz yıllık zorunlu eğitime ilişkin rakamlar olumlu artışları göstermektedir.	1
6. Kız çocuklarının eğitime erişiminde zorunlu eğitimin çok önemli bir yer tuttuğu açıktır.	1

“Okullaşma” kategorisi altındaki kodları incelediğimizde, okullaşma açısından bu teklifin ortaya çıkaracağı olumsuz sonuçlar ile sekiz yıllık kesintisiz eğitimin olumlu sonuçları üzerinde durulmuştur. İlk kod incelendiğinde kız çocuklarının okullaşması konusunda ciddi bir kaygının olduğu görülmektedir.

Öncelikle sekiz yıllık zorunlu kesintisiz eğitimle birlikte okullaşma sayısındaki istatistiklerin incelenmesi faydalı olabilir. 1994-1997 yılları arasında kızların ilkokuldaki okullaşma oranı yaklaşık %86 iken, ortaokulda bu oran %44'lere düşmüştür yani %42'lik bir kayıp oluşmuştur. Kız çocuklarının okullaşma oranları sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim ile birlikte ciddi bir artış göstermiştir. Bu artıştaki önemli bir etken ilkokuldan sonra zorunlu olarak ikinci kademeye devam edilmesidir. 1997-1998 eğitim öğretim yılından itibaren kızların okullaşması ciddi bir oranda artmıştır. 2009-2010 yılından itibaren ise kızların okullaşma oranı erkeklerin okullaşma oranı yaklaşık olarak eşit duruma gelmiştir. (MEB, 2012). Bu açıdan bakıldığında sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim hem okullaşma oranında hem de kızların okullaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Teklifte önerildiği şekilde ilk dörtten sonra alternatif programlara geçiş olması 1997'den önceki durumun tekrar

oluşmasına sebep olabilir. Yani ilk dört yıldan ikinci dört yıla geçildiğinde tekrar kızların okullaşmasının azalması muhtemeldir.

3.9. Konuyla İlgili Uzlaşma Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 10'da özetlenmiştir.

Tablo 10: Konuyla İlgili Uzlaşma Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. Eğitim reformu anlayışının gerektirdiği uzlaşa ve demokratik katılım yaklaşımı ile hazırlanmamıştır.	1
2. Bir reform bildirgesi ile halkın tam, doğru ve anlaşılır nitelikte bilgilendirilmesi sağlanmamıştır.	3
3. Teklif kamuoyunda pek az tartışılmıştır.	1
4. Eğitim sistemine yönelik yapılacak düzenlemeler, tüm toplum kesimleri tarafından tartışıldıktan sonra olabildiğince geniş bir mutabakatla yapılmalıdır.	6
5. Geniş katılımlı çalıştay düzenlenerek, gerekli yasal düzenlemelerin de bu çalıştayın çıktıları doğrultusunda yapılmalıdır.	1
6. Konuya yönelik görüşler askıda kalmamalıdır.	2
7. Tüm toplum kesiminin mutabakatının sağlanacağı bir konsorsiyum oluşmadan yapılan çalışmalar endişeleri arttıracaktır.	1
8. Bu yeni sistem artışıyla, eksisiyle iyice tartışılmalıdır.	1
9. Öğretmenlerin görüşü alınmalıdır.	1

“Konuyla İlgili Uzlaşma” kategorisinde, kanun teklifi sürecine yönelik değerlendirmeler ve öneriler yer almaktadır. Değerlendirme ve önerilere genel olarak bakıldığında eğitim sisteminde yapılacak düzenlemeler için tüm toplum kesimlerinin görüşlerinin dikkate alınması, yeterince tartışılması ve halkın açık bir şekilde bilgilendirilmesi konusuna odaklanmaktadır.

Eğitim alanında değişiklikler yapılırken kimlerin görüşlerinin alınması gerektiğine özelden genele doğru bir yaklaşımda ele alalım. Ülke genelinde bir program geliştirme çalışması yapılmak istenildiğinde başlıca üç program geliştirme çalışma grubu (Karar ve koordinasyon grubu, çalışma grubu, danışma grubu) oluşturulur. Bu gruplar içerisinde yer alan üyeler ise; Mili Eğitim Bakanlığı Temsilcileri, Program Geliştirme Alan Uzmanları, Öğretmen Örgütlerinin Temsilcileri, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Temsilcileri, Konu Alanı Uzmanları, İşçi ve İşveren Temsilcileri, Öğretmen temsilcileri, Öğrenci ve veli temsilcileri, Eğitim Uzmanları (program geliştirme, ölçme değerlendirme

vb.) şeklindedir (Demirel, 2007). Bu üyelerin görüşleri program geliştirme çalışmalarında önem arz etmektedir.

Eğitimde yapılacak değişikliklerden etkilenen ve eğitimi etkileyecek herkesin ülke genelinde yapılacak kapsamlı bir değişiklikte görüşlerinin alınması gerekliliğidir. Görüşlerin sistematik bir şekilde gerekli zamanın verilerek alınması sürecinde sağlıklı ilerlemesini sağlayacaktır. Halkın bilgilendirilmesi de önemli bir husustur. Çünkü eğitim bireyin, toplumun ve konu alanının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde olmalıdır. Bu sebeple toplumun yapılacak olan değişikliklerden net bir şekilde haberdar olması gerekmektedir.

Yukarıda verilen “öğretmenlerin görüşü alınmalıdır” kodu araştırmacı açısından ayrıca üzerinde durulması gereken bir husus olarak görülmektedir. Bilindiği üzere, eğitim alanında yapılan değişikliklerin en iyi gözlemcisi öğretmenlerdir ve eğitim sorunlarıyla doğrudan yüzleşmektedirler. Bu sebeple öğretmenlerin görüşleri muhakkak alınmalıdır.

3.10. Öğretim Programı ve Öğretim Türleri Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 11’de özetlenmiştir.

Tablo 11: Öğretim Programı ve Öğretim Türleri Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. Mevcut ilköğretim programının yeniden güncellenmesi gündeme gelecektir.	1
2. Alternatif eğitim programlarının önü açılmaktadır.	1
3. Kanun teklifi, Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime dayalı olarak yenilenen öğretim programları değerlendirilmeksizin yeniden tasarlanmasına yol açmıştır.	1
4. 4+4+4 modeli dünyadaki örneklerin aksine program ve okul türleri açısından farklı öğretim programlarına dayalı olarak yapılandırılmaktadır.	1
5. Toplumun çeşitli kesimlerinin farklı tercihleri, zorunlu ve genel eğitim içinde zengin bir seçmeli dersler havuzu çerçevesinde karşılanmalıdır.	1
6. Ortaokullarda uygulanacak farklı programlar konusunda teklifte net bir tanım ve düzenleme yer almadığından, farklı program tercihi hakkının yanında açık öğretim, uzaktan eğitim gibi öğretim türlerine imkân sağlayacak bir düzenlemenin yapılması yerinde olacaktır.	1

7. Din eğitiminin her türü seçmeli hale getirilmeli ve notla değerlendirilmemelidir.	1
---	---

“Öğretim Programı ve Öğretim Türleri” kategorisi altında öğretim programına yönelik sonuç ve öneriler ile öğretim programlarına yönelik değerlendirme ve öneriler yer almaktadır.

Yasa teklifi uygulamaya konulduğu zaman bütün öğretim programlarının 4+4+4’e uygun olarak yeniden güncellenmesi kaçınılmazdır fakat bütün bu programların uygulamaya hemen geçilmesiyle nasıl hazırlanacağı düşündürücüdür. Burada bahsedilen seçmeli dersler açısından çeşitlilik olması araştırmacı açısından olumludur fakat ülkemizdeki seçmeli ders uygulamasına bakıldığında, bu dersleri öğrenciler seçmemekte öğretmenler kurulu belirlemekte dolayısıyla seçmeli dersler öğrenci açısından daha çok zorunlu seçmeli ders şeklinde uygulanmaktadır.

3.11. Öğretmen ve Öğretmen Yetiştirme Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 12’de özetlenmiştir.

Tablo 12: Öğretmen ve Öğretmen Yetiştirme Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. Öğretmen istihdam sorunu ortaya çıkacaktır.	5
2. Eğitim fakültelerinin ve kontenjanlarının yeniden gözden geçirilmesi gerekecektir.	2
5. Öğretmenlerin tayin sorunu ortaya çıkacaktır.	1
3. Önerilen yeni sistem mevcut öğretmen yetiştirme koşullarına uygun değildir.	1
4. Sınıf öğretmenlerinin alanı daraltılmamalı, sığ ve dar kalıba sokulmamalıdır.	1

Kanun teklifinin uygulamaya konulmasıyla birlikte öğretmen boyutunda ortaya çıkan sonuçlar ile değerlendirme ve öneriler “Öğretmen ve Öğretmen Yetiştirme” kategorisi altında toplanmaktadır.

Burada bahsedilen öğretmen istihdam sorunu 5. ve 4. Sınıf öğretmenlerinin aynı anda öğrencilerini mezun etmesiyle norm fazlası öğretmen olmaları diğeri de ikinci kademeye 5. Sınıfların dahil edilmesiyle ortaya çıkacak branş öğretmeni açığıdır. Ayrıca mevcut ilköğretim ikinci kademe öğretmenleri 6. 7. ve 8. Sınıflar için eğitim almıştır ve bu öğretmenler yasanın önümüzdeki yıl

uygulamaya girmesiyle birlikte hazırlıksız bir şekilde 5. sınıflar içinde eğitim-öğretim yapacaklardır. Dolayısıyla üzerinde hiç durulmayan bir konu olan öğretmenlerin hizmet içi eğitimi ortaya çıkacaktır. Bütün ilköğretim ikinci kademe öğretmenlerin bu konudaki hizmet içi eğitiminin planlanması gerekmektedir.

3.12. Sosyolojik Boyut Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 13'de özetlenmiştir.

Tablo 13: Sosyolojik Boyut Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. 4+4+4 eğitim modeli eğitim hakkına erişimi engellemektedir.	2
2. Kız çocuklarının “çocuk gelin” olmasına sebep olacaktır.	2
3. “Çocuk istismarı” oluşacaktır.	1
4. “Çocuk işçi” sayısı hızla artacaktır.	1
5. Uygulama, uluslararası evrensel çocuk hakları sözleşmesine de aykırı olacaktır.	1
6. Eğitimin içeriği laik, demokratik, bilimsel ve ulusal olmalıdır.	1
7. Eğitim sistemimizde toplumsal ayrıştırmaya yönelik uygulamalardan vazgeçilmelidir.	1
8. Günümüz eğitim anlayışı terk edilmelidir.	1
9. On beş yaşın dolmasıyla “Dini Rüşt Yaşı” başlamış kabul edilmelidir.	1
10. Yaygın eğitim ile zorunlu eğitimi esnekleştirmek eğitimde eşitliği zedelemektedir.	1

“Sosyolojik Boyut” kategorisini incelediğimizde bu teklife yönelik ortaya çıkaracağı olumsuz sonuçlar, değerlendirmeler ve öneriler yer almaktadır. Bu kodlardan “Dini Rüşt Yaşı” ile ilgili olan araştırmacı açısından ilginç bulunmuştur. Türk dil kurumunda erginlik anlamına gelen (TDK, 2017) rüşt kelimesinin Diyanet İşleri Başkanlığı sözlüğünde belirtilen anlamı ise anlamı şu şekildedir: “Bir fıkıh terimi olarak rüşt, dinî vazifeleri yerine getirme ve malî kontrol edebilme çağını ifade etmektedir. Kişinin dinî vazifelerini yerine getirmekle sorumlu tutulacağı yaş, buluğ çağına erişmesidir. Akıllı olarak buluğ çağına ulaşan kişi, dinî görevleri açısından reşittir; bunları yerine getirmesi gerekir.” (Karagöz, 2010).

Yukarıdaki tanımı da dikkate aldığımızda dini rüşt yaşının belirlenmesi, bir çocuğunun din eğitimi alıp almama konusunda, sorumluluğun kendisine ait olması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla ülkemizdeki çocukların fizyolojik, psikolojik ve hatta sosyolojik durumları da göz önünde bulundurularak böyle

bir yaşı belirlenmesi din eğitimin ne zaman verilmesi gerektiği gibi tartışmalara da çözüm olabilir.

3.13. Zorunlu Kesintili Eğitim ve Süresi Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 14'de özetlenmiştir.

Tablo 14: Zorunlu Kesintili Eğitim ve Süresi Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. Zorunlu eğitim okul öncesi ile birlikte 13 yıl olmalıdır.	3
2. Model 4+4+4 şeklinde değil; 1+5+3+4 şeklinde olmalıdır.	3
3. Gerekli altyapı hazırlıklarını yaparak zorunlu eğitimi 3-4 ve 5-6 yaş olmak üzere 2 yıl okul öncesi, 9 yıl ilköğretim ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere 15 yıla çıkarmalıdır.	1
4. Temel eğitim dünyada yaygın olduğu biçimiyle 9 yıl kesintisiz olmalıdır.	1
5. 12 yıllık zorunlu eğitim süresi geçici madde ile düzenlenmiştir. Oysa zorunlu eğitim ana madde ile düzenlenmelidir.	2
6. Uygulama ileri bir tarihte başlatılacaksa, o zaman geçici madde ile bu tarih belirtilmelidir.	2
7. Zorunlu eğitimin 8 yıldan, 12 yıla çıkarılması olumlu bir gelişmedir.	2
8. Zorunlu eğitimin kesintili olmasına karşı değiliz.	1
9. Eğitimi 4+4+4 şeklinde kesintili hale getirmek, aslında gerçek anlamda temel eğitimi 4 yıla düşürmektir.	1
10. 12 yılı zorunlu hale getirmek için alınması gereken önlemler unutuldu.	1
11. 5. sınıfın ikinci kademedeki yer alması gelişimsel olarak uygun değildir.	1

“Zorunlu Kesintili Eğitim ve Süresi” kategorisi altındaki kodları incelediğimizde zorunlu eğitim süresinin artırılması yönelik öneriler ve değerlendirmeler bulunmaktadır. Zorunlu eğitim süresine yönelik görüşleri incelediğimizde 9, 12,13 ve 15 yıl olması konusunda bir tartışma olduğu dikkat çekmektedir. Burada tartışılması gereken en temel konulardan biri şudur: Eğitim sistemi alt yapı olarak zorunlu eğitim süresinin artırılmasına hazır mı?

Bu noktada sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçildikten bir yıl sonra karşılaşılan bazı sorunlara kısaca değinilebilir:

Finansman sorunu; sekiz yıllık zorunlu eğitim uygulamasında birinci olarak karşılaşılabilecek finansman sorunu çözülmeye çalışılmıştır ve 4306 Sayılı yasa(katkı payı) ile finansman sorununu önemli ölçüde çözecek yeni kaynaklar yaratılmıştır. Ancak bu finansmanın yerinde, zamanında ve etkili kullanım sorunu ortaya çıkmıştır.

Program sorunu; sekiz yıllık zorunlu eğitimin bir yıllık uygulaması sonunda bu program bütünlüğünün sağlanamamış ve programların yenilenmesi için girişimler başlamıştır.

Fiziki kapasite yetersizliği sorunu; Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasında karşılaşılan bir diğer sorunda fiziki kapasite yetersizliği olmuştur. Ayrıca fiziki kapasite yetersizliğinin doğurduğu bir sonuç olan ikili öğretim diğer önemli bir sorundur. Sekiz yıllık zorunlu ilköğretime geçilmesiyle uygulamanın ilk yılında 6. Sınıfa kayıt olan öğrenci sayısında %30.2' lik bir artış oranı sağlanması olumlu bir sonuç olmasıyla birlikte fiziki yetersizlik sorunu da ortaya çıkmıştır. Bu sorunda katkı payı ile aşılmaya çalışılmıştır (Kıran, 2000).

Aydın(2000) yukarıda belirtilen sorunlar dışında yönetim ve denetim, öğretmen yetiştirme ve istihdamı ile rehberlik hizmetleri ve yönlendirme sorunlarının da ortaya çıktığını belirtmiştir.

Mevcut durumda ilköğretimde okullaşma oranı %98,67 iken ortaöğretimde okullaşma oranı %67,37'dir. Dolayısıyla ortaöğretim kademesinin zorunlu olmasıyla birlikte öğrenci sayısındaki artışa bağlı olarak, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçişte yaşanan sorunların tekrar ortaya çıkması muhtemeldir. Köylerde yaşayan çocukların, taşınmalı eğitim sistemiyle beldelerde ya da merkezlerde eğitim görmesi sağlanmıştır. Yeni sistemle birlikte ilköğretileri tamamlayan çocukların, ortaöğretime erişebilmesi için gerekli olan yurt ihtiyacının karşılanması (bu durum ortaöğretimde okullaşmayı da etkilemektedir) önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Kavak, 2011).

3.14. Bilimsel Destek Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 15'de özetlenmiştir.

Tablo 15: Bilimsel Destek Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. Bilimsel destek bulunmamaktadır.	4
2. Eğitim sistemimizi derinden etkileyecek değişimlerin bilimsel bulgular ışığında gerçekleşmesi gerekmektedir.	7
3. Bilimsel verilere uygun olmadığı düşünülmektedir.	2
4. Somut ihtiyaçlar üzerinden belirlemeler yapılması gerekmektedir.	1

“Bilimsel Destek” kategorisi altındaki görüşler, yasa teklifini, bilimsel ölçütü temel alarak değerlendirilmektedir. Önceki kategorilerdeki görüşlere yönelik araştırmacının yapmış olduğu bilimsel açıklamalar, yasa teklifindeki ilköğretime başlama yaşının öne alınması, mesleki yönlendirmenin erkene alınması, eğitimin kesintili hale getirilmesi, okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamından çıkarılması, ilk dörtten sonra açık öğretimin getirilmesi, çıraklık eğitim yaşının düşürülmesi konularıyla ilgili maddelerinin bilimsel verilere dayandırılmadığı bu çalışmada da gösterilmiştir. 4. Kodda belirtilen ve araştırmacı açısından çok önemli bulunan ihtiyaçların belirlenmesi konusu bu yasa teklifinin en büyük eksikliğidir. Gerekli ihtiyaç analizleri yapıldıktan sonra, bir eğitim reformunun yapılması eğitim sistemimizdeki sorunlara daha gerçekçi çözümler getirecektir.

3.15. Fiziki Yapı Kategorisine İlişkin Bulgular ve Yorum

Söz konusu kategoriye ilişkin kodlar ve frekans dağılımları aşağıda Tablo 16’da özetlenmiştir.

Tablo 16: Fiziki Yapı Kategorisine İlişkin Kodlar ve Frekansları

Kodlar	Frekans
1. Mevcut sistem içerisinde 1-5 ve 6-8 sınıfların farklı mekanlar da eğitim görmesi sağlanabilir.	2
2. Fiziksel altyapı dikkate alınmalıdır.	1
3. İlkokul ve ortaokulların bağımsız olarak yapılandırılması, fiziksel ihtiyaç gereksinimi arttıracaktır.	1

İlköğretim birinci ve ikinci kademinin farklı fizikler mekanlar da eğitim görmesine yönelik, öneriler ve ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçlar “fiziki yapı” kategorisi altında yer almaktadır.

IV. SONUÇ

İlköğretime Başlama Yaşı, Okul Öncesi Eğitim ve Uygulamaya Geçiş kategorilerin de çoğunlukla; okula başlama yaşının bir yıl öne alınması ve okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmamasına olumsuz bakılmıştır. Bu üç kategori birbiriyle bütünlük oluşturmaktadır ve her üçünde de “okul olgunluğu” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bu teklife gerekçe olarak yurt dışındaki uygulamalar örnek verilmiştir. Fakat karşılaştırmalı eğitim penceresinden bakmak gerekirse bu ülkelerdeki okul öncesi eğitimdeki okullaşmanın da dikkate alınması gerekir. Bazı ülkelerdeki okullaşma oranı:

2011/2012 yılı için Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Okullaşma oranı, 3-4 yaş için %30, 4-5 yaş için %44, 5 yaş için %65’tir (MEB, 2012). Diğer taraftan bu oranların örnek gösterilen ülkelerde 3-4 yaş için %50, 4-5 yaş için %75, 5 yaş için %90 civarında olduğu görülmektedir (Tuzcu, 2006). Bu ülkelerde okul öncesi eğitimdeki okullaşmanın bu derece yüksek olması 6 yaşına kadar çocukların okul olgunluğuna eriştiği anlamına gelmektedir ki çıkarılan yasanın ülkemiz açısından uygun olmadığını da bir göstergesidir.

“Mesleğe Yönlendirme” ve “Mesleki Eğitim” kategorilerini birlikte aldığımızda erken yaşta meslek liselerine yönlendirmenin gelişimsel açıdan uygun olmamaktadır. Kanun teklifinin yönlendirmeye ilgili (Birinci kademenin ve ikinci kademenin son ders yılında devam edilebilecek okul ve programların hangi mesleklerin yolunu açabileceği ve bu mesleklerin kendilerine sağlayacağı yaşam standardı konusunda tanıtıcı bilgiler vermek üzere rehberlik servislerince gerekli çalışmalar yapılması) maddesi yasalaşmaması olumlu görülmesine rağmen araştırmacı açısından gerçekçi bulunmamaktadır. Çünkü meslek liselerinin ve imam hatiplerin ortaokul kısımlarının açılmasıyla birlikte dolaylı olarak mesleğe yönlendirmenin erken yaşta yapılması anlamına da gelecektir ve hatta çocuklar baştaki teklifin kabul edilmemesi sonucu daha bilinçsizce geri dönüşü çok zor olan seçimler yapmak zorunda kalacaktır. Bu bağlamda kanun teklifinin hem yönlendirme hem de meslek liselerinin ortaokul kısımlarının açılmasıyla ilgili maddelerinin birlikte reddedilmesi gerekirdi.

“Yaygın Eğitim” ve “Okullaşma” kategorilerindeki görüşlere temel oluşturan “ilk dörtten sonra açık öğretim yoluyla devam edilmesi” teklifinin kabul edilmemesi bu konudaki kaygıların dikkate alındığının bir göstergesidir.

“Konuyla İlgili Uzlaşma” kategorisinde de ortaya belirtildiği üzere toplumun tüm kesimlerinin görüşünün alınması gerekmektedir. Fakat yasa koyucuların

böyle bir gereksinim duymadığı 1 ay 10 gün gibi kısa bir sürede teklifin kanunlaşmasından anlaşılmaktadır. Çünkü bu kadar kısa bir süre de ne kamuoyu tam olarak tekliften haberdar olabilir ne de uzmanlar konuyla ilgili gerekli araştırmaları yaparak raporlar sunabilir. Öyle ki kanun teklifi, plan bütçe komisyonunun raporu bile sunulmadan onaylanmıştır.

12 yıllık zorunlu eğitime geçişe yönelik görüşler genellikle olumludur. Fakat gözden kaçırılan bazı hususlar bulunmaktadır. Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçilmesiyle birlikte başta okullaşma oranları olmak üzere nicel verilerde olumlu artışlar olmuştur ama günümüzde oldukça fazla tartışılan uluslararası öğrenci performansı değerlendirme sınavlarında ülkemizin başarısızlığı ve eğitimin niteliğinin düşük olmasının sebeplerinden biride hazırlıksız ve kaliteyi göz ardı ederek sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçilmesidir. Şimdi de yine hazırlıksız ve kalite düşünülmeden aslında eğitimsel açıdan gerekli olan 12 yıllık zorunlu eğitim de uygulamaya geçilecektir. Bu süreçte niteliğin göz ardı edilmesi ve niteliği arttıracak çalışmaların yapılmaması halinde başarısızlıkların ve kalitesizliğin temeli olacaktır.

Çocuk işçiliğini ortaya çıkaracağı düşünülen, çıraklık eğitim yaşına yönelik olumsuz göz önüne alındığında çıraklık eğitim yaşı teklifinin kanunda yer almaması araştırmacı açısından olumlu bulunmuştur.

Kanunun 2012-2013 eğitim-öğretim yılında uygulamaya konulması analizlerde de ortaya çıkan öğretim programları ve öğretmen yetiştirmenin yasa koyucular tarafından dikkate alınmadığını göstermektedir. Öyle ki hangi eğitim sistemi uygulanırsa uygulansın öğretim programlarının ihtiyaca karşılık vermeden, uygunsuz bir şekilde hazırlanarak uygulanması, mükemmel bir sistemin bile uygulamada hiçbir işe yaramaması anlamına gelecektir

Son olarak 4+4+4 olarak bilinen kanun değişikliğinin en büyük eksiliği ihtiyaç analizi yapılmadan, eğitim sistemimizin gerçek problemleri tespit edilmeden ve tespit edilenler için çözüm üretmeden acele bir şekilde yapılmış olmasıdır. Bu noktadan hareketle bundan sonra eğitimde herhangi bir değişiklik yapmadan önce “Eğitimde Reform Nasıl Yapılmalıdır?” bu konunun tartışılarak değişiklik yapmak için gerekli alt yapının hazırlanması gerekir.

KAYNAKLAR

- AKYÜZ, Y. (2006). *Türk Eğitim Tarihi*. 10 Baskı. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
AYDIN, A. (2000). Zorunlu Temel Eğitim Uygulaması ve Çözüm Bekleyen Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (8). 98-103.

- BAŞARAN, İ. (1994). *Türkiye Eğitim Sistemi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- BAŞARAN, İ. (1996). *Eğitim psikolojisi, eğitimin psikolojik temelleri (5. Basım)*. Ankara: Gül Yayınevi.
- ÇINAR, C., ÇİZMECİ, F., & AKDEMİR, Z. (2007). *YTÜ Mim. Fak E-Dergisi (2) 4*.
- ÇAĞLAR, A. Ş. (2009). *Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi: Türkiye Deneyimine Kapsamlı Bir Bakış*. Uluslararası Çalışma Ofisi Yay. Ankara.
- DEMİR, E. & ŞEN, Ş. (2009). Cumhuriyet Dönemi Mesleki ve Teknik Eğitim Reformları. *Ege Eğitim Dergisi (10) 2: 39-591*.
- DEMİREL, Ö. (2007). *Eğitimde Program Geliştirme. 10. Baskı*. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- ERG. (Eğitim Reformu Girişim). (2012). Meslek Eğitimine Başlama Yaşında Uluslararası Eğitim
- ERÇELEBİ, H. (2000). Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin İçinin Doldurulması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7, 91-97*.
- ERDOĞAN, İ. (2006). *Karşılaştırmalı Eğitim: Çağdaş Eğitim Sistemleri. 6. Baskı*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- EURYDICE (2005). Avrupa'da eğitime ilişkin temel veriler 2005. <http://www.ktoeos.com/docs/sayfasından> 5 Mayıs 2012 tarihinde alınmıştır
- FİLİZ, B.S. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Ed: Çağatay Özdemir)*. "Eğitimle İlgili Temel Kavramlar" 1. Baskı. Asil Yayın Dağıtım. Ankara.
- GÜRKAN, T. (1987). *Temel Eğitimde 6 Yaş Uygulamasının Değerlendirilmesi (Ankara İlinde Bir İnceleme)* Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları
- GÜVEN, İ. (2012). *İlköğretim Online, 11(3), 556-577, 2012*. <http://ilkogretim-online.org.tr> sayfasından 15 Mayıs 2012 tarihinde alınmıştır.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2012). <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/2/2-0358.pdf> sayfasından 29 Nisan 2012 tarihinde alınmıştır.
- İŞMAN, A. (2008). *Uzaktan Eğitim. 3. Baskı*. Pegem Akademi. Ankara
- JONES, R. S. (2011), "Education Reform in Japan", *OECD Economics Department Working Papers*, No. 888, <http://dx.doi.org/10.1787/5kg58z7g95np-en> 16 Mart 2012 tarihinde alınmıştır.
- KARAGÖZ, İ. (2010). *Dini Kavramlar Sözlüğü*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yay. Ankara.
- KAVAK, Y. (2011) Türkiye'de Nüfus ve Eğitim: Uzun Vadeli (2010-2050) Nüfus Projeksiyonları ve Eğitim Sistemine Yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi, 192, 86-104*
- KIRAN, H. (2000). Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7, 80-83*
- KÜÇÜKAHMET, L. (2008). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. 22. Basım*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
17. Milli Eğitim Şurası Kararları(2006). <http://ttkb.meb.gov.tr/> sayfasından 29 Nisan 2012 tarihinde alınmıştır.
18. Milli Eğitim Şurası Kararları (2010) <http://www.meb.gov.tr/duyurular/sayfasından> 29 Nisan 2012 tarihinde alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF (2011). İlköğretimde Zamanında Kaydolmama: Nedenleri ve Önlenmesi için Öneriler. <http://ysop.meb.gov.tr/dosyalar> sayfasından 29 Nisan 2012 tarihinde alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2012). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012.
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2011). Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi. <http://sgb.meb.gov.tr/eurydice/kitaplar> sayfasından 5 Mayıs 2012 tarihinde alınmıştır.
- Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (2009). MEB 2010-2014 Stratejik Planı.
- Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı (2010). Ortaöğretime Geçiş Sisteminde SBS ve Yeni Bir Model.
- OKTAY, A. (2000). Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem (2. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınları

- TBMM (2012). *5/1/1961 Tarihli ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*. (<http://www.tbmm.gov.tr/d24/2/2-0358.pdf>)
- TDK (2017). Güncel Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts.
- TTKB (2012). Cumhuriyetin İlk Dönemi Eğitim Kurumları (1921-1926) Telif ve Tercüme Heyeti http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv_sayfasından 5 Mayıs 2012 tarihinde alınmıştır.
- TUZCU, G. (2006). Eğitimde Vizyon 2023 ve Avrupa Birliğine Giriş Süreci". <http://portal.ted.org.tr/yayinlar> 6 Mayıs 2012 tarihinde alınmıştır.
- YAZICI, Z. (2002). Okul Öncesi Eğitiminin Okul Olgunluğu Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156.
- YEŞİLYAPRAK, B. (2003). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. Nobel Yayınevi, Ankara.
- YILDIRIM, A. & ŞİMŞEK, H (2005). 5.Baskı Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara, Seçkin Yayıncılık.